

Verslag 12 maart 2021 @Zoom

UniversiteitsForum

Sociale Veiligheid

Sociale Veiligheid

Op 12 maart 2021 ging het UniversiteitsForum voor de tweede keer in gesprek over sociale veiligheid. De eerste keer, op 15 februari, heeft het Forum een eerste reactie gegeven op de presentatie van het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheid. Intussen hebben de leden de gelegenheid gehad om het rapport zelf te bestuderen en is er de tweede bijeenkomst meer ingezoomd op de concrete aanbevelingen in het rapport.

Voordat het inhoudelijk deel van de bijeenkomst kon beginnen waren er twee interne aangelegenheden; de verkiezing van de voorzitter en de definitieve vaststelling van het Huishoudelijk Reglement. Eva Groen-Reijman is unaniem door de leden van het Forum verkozen als (technisch) voorzitter. Zij vervulde die rol al sinds oktober ad interim. De benoemingsadviescommissie (BAC) omschreef haar als een intrinsiek gemotiveerde, inclusieve voorzitter die al heeft bewezen dat ze bijzonder geschikt is om het Forum te ondersteunen in deze laatste fase van de pilot. De BAC benoemde daarnaast dat het verstandig zou zijn om te verkennen of er een compensatie kan komen voor de functie van voorzitter, die tot nu toe onbetaald is.

De voorstellen in het rapport van de taskforce zijn verdeeld over vier domeinen, met daarnaast nog overkoepelende en doelgroepspecifieke aanbevelingen. Deze opzet is overgenomen in de bijeenkomst van het UniversiteitsForum, waar iedere break-out groep zich heeft gefocust op één van de verschillende domeinen of de overkoepelende aanbevelingen.

1

De overkoepelende aanbevelingen (p. 28-30)

2

De aanbevelingen binnen het domein 'voorkomen is beter dan genezen' (p. 22-23)

3

De aanbevelingen binnen het domein 'monitoren en signaleren' (p. 23-24)

4

De aanbevelingen binnen het domein 'fysieke en online omgeving' (p. 24)

5

De aanbevelingen binnen het domein 'borgen en afhandelen van meldingen en klachten' (p. 25)

Overkoepelende aanbevelingen

De reactie van het UniversiteitsForum op de overkoepelende aanbevelingen in het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheid (p. 28-30)

Een van de dingen die de sociale veiligheid aan de UvA nogal in de weg zitten is dat ouders zich vaak niet bewust lijken van wat ze fout doen. Het gesprek daarover beginnen wordt daardoor erg ingewikkeld, zeker voor het slachtoffer. We moeten zorgen dat duidelijk wordt wat we als UvA verwachten van direct betrokkenen en omstanders. Het aankaarten van een sociaal onveilige situatie is niet makkelijk en vereist specifieke vaardigheden die nu bij de meeste mensen ontbreken. Trainingen daarin zijn dus erg belangrijk. Verder is het cruciaal dat medewerkers iemand hebben bij wie ze direct terecht kunnen, het liefst de directe leidinggevende maar vooral ook naaste collega's. De drempels voor een formele klachtenprocedure of zelfs het opzoeken van een vertrouwenspersoon kunnen erg hoog voelen, dus het is belangrijk dat iedereen kan vertrouwen op collega's in de directe omgeving. Voor studenten is de situatie anders. Bij grote bachelorvakken is de afstand tot de docent dusdanig groot dat er sprake is van een 'veilige anonimiteit'. Het risico wordt groter bij kleinere vakken, kleine opleidingen en bijvoorbeeld stagebegeleiding, waar de afhankelijkheid van bepaalde individuen voor problemen kan zorgen. Die afhankelijkheidsrelatie is misschien nog wel het meest duidelijk in het geval van promovendi. Er is nu een tweede promotor ingevoerd, maar dan kan er nog steeds sprake zijn van een machtsrelatie tussen die promotoren. Dit is een hardnekkig probleem, maar we komen al een heel eind als we afhankelijkheidsrelaties inventariseren, ons ervan bewust worden en ons zo aanleren om extra scherp op te letten in dergelijke situaties. Ten slotte lijkt het rapport nog veel te steunen op de 'zwaardere' maatregelen. Die zijn natuurlijk ontzettend belangrijk, maar vanwege de hoge drempel om deze in te zetten loop je zo het risico dat er nog steeds veel onveilige situaties onder de tafel blijven. Laten we vooral verder kijken naar manieren om juist de 'zachte kant' verder te ontwikkelen.

Voorkomen is beter dan Genezen

De reactie van het UniversiteitsForum op de aanbevelingen binnen het domein 'Voorkomen is beter dan Genezen' in het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheid (p. 22-23)

De hiërarchische structuur van de universiteit speelt een grote rol in het veroorzaken van sociaal onveilige situaties. Er zou meer aandacht moeten gaan naar de relatie tussen structuur en de problematiek rond sociale veiligheid; de aanbevelingen blijven anders teveel op de oppervlakte. Het aanpakken van die structuur is een project van de lange adem, dus we moeten vooral ook op de korte termijn stappen ondernemen om binnen de bestaande structuur zoveel mogelijk te doen voor sociale veiligheid. Onveilige situaties kunnen veelal voorkomen worden door meer bewustwording en laagdrempelige kanalen voor het melden van problemen en het krijgen van hulp. Beide doelstellingen kunnen nagestreefd worden via het voeren van evaluatieve gesprekken, niet alleen tussen medewerker en leidinggevende, maar juist ook met outsiders. Het UniversiteitsForum onderschrijft verder het belang van leiderschapstrainingen met voldoende aandacht voor sociale veiligheid, om zo meer gevoeligheid voor sociale veiligheid te kweken bij leidinggevendenden. Trainingen zouden daarnaast ook voor studenten veel kunnen toevoegen, te beginnen met eerstejaars, maar vooral ook studenten die later instromen. Communicatie via nieuwsbrieven bereikt zelden de meerderheid van de studenten, waardoor velen bijvoorbeeld zich niet bewust zijn van het bestaan van de flowchart op de UvA-website. Stevigere middelen zijn hard nodig om hen bewust te maken van wat sociaal onveilig gedrag is en wat ze moeten doen wanneer ze ermee geconfronteerd worden. Daar moet op worden gelet bij de door de taskforce aangeraden bewustwordingscampagne.

Monitoren en Signaleren

De reactie van het UniversiteitsForum op de aanbevelingen binnen het domein 'Monitoren en Signaleren' in het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheide (p. 23-24)

Voor het signaleren en monitoren van sociale onveiligheid ligt er een grote verantwoordelijkheid bij leidinggevendenden. Het opmerken van risicovolle afhankelijkheidsrelaties of andere vormen van sociale onveiligheid is een competentie die niet iedereen bezit, maar ook niet iets waar momenteel scherp op wordt gelet bij het aanstellen van leidinggevendenden. Dat kan allereerst beter. Voortbordurend op de eerste break-out groep is het goed om nogmaals te benoemen dat de grootste uitdaging zich bevindt in de informele sfeer; de 'zachte kant'. Zijn we ons wel bewust van hoe groot het probleem precies is? De grote afstand tussen de werkvloer, waar sociaal onveilige situaties zich afspelen, en management, waar een groot deel van de verantwoordelijkheid tot oplossingen ligt, wordt niet voldoende erkend in het rapport van de taskforce. Het is universiteits-eigen om als leidinggevende je academici veel ruimte te geven, maar dat betekent ook dat onwenselijke situaties lang onopgemerkt kunnen blijven. Een ander obstakel voor het opmerken en monitoren van sociale onveiligheid is de hoge werkdruk en het competitieve karakter van het academisch werkveld. Men wordt zo gedwongen om nauwelijks verder te kijken dan de eigen taken; wanneer je al moeite hebt om je eigen hoofd boven wat er te houden dan is het veel gevraagd om je ook om collega's te bekommeren. Het rapport is nu qua aanbevelingen binnen dit domein redelijk beperkt tot het minder vrijblijvend maken van al bestaande instrument, er ontbreken nog concrete aanbevelingen die verder gaan dan dat.

Fysieke en Online Omgeving

De reactie van het UniversiteitsForum op de aanbevelingen binnen het domein ‘Fysieke en Online Omgeving’ in het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheid (p. 24)

Het is nog onvoldoende duidelijk waar je precies met welk probleem terecht kunt. De nieuwe wegwijzers voor studenten en medewerkers zijn een stap in de goede richting, maar nog niet iedereen is zich bewust van het bestaan ervan. Het UniversiteitsForum moedigt de aanbeveling van de taskforce om een bewustwordingscampagne te starten dan ook aan. Let daarin vooral ook op de bekendheid van vertrouwenspersonen en de ombudspersoon. Is voor iedereen duidelijk waar je met welk probleem terecht kan en vooral ook wat je ongeveer kan verwachten van wat er met jouw klacht wordt gedaan? Iets anders wat in de communicatie verder opgepakt moet worden is de reikwijdte van wat er wel niet onder sociale veiligheid valt. Het beeld bestaat nu dat het thema primair gaat over het voorkomen van serieuze (mogelijk zelfs strafbare) gevallen van onveiligheid, terwijl sociaal onveilige situaties ook veel subtieler kunnen zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een mogelijke angstcultuur onder studenten rond de wijze van toetsing in een bepaald vak. Verder is nu onvoldoende duidelijk wat we als UvA precies verwachten van omstanders van onveilige situaties. Wat is hun rol en wat verwachten we dat zij ondernemen wanneer ze met een onveilige situatie worden geconfronteerd? Het antwoord op die vraag moet onderdeel zijn van de bewustwordingscampagne.

Borgen en afhandelen van Meldingen en Klachten

De reactie van het UniversiteitsForum op de aanbevelingen binnen het domein ‘Borgen en afhandelen van Meldingen en Klachten’ in het rapport van de Taskforce Sociale Veiligheid (p. 25)

De aandacht is tot nu toe steeds vooral naar de ‘harde’ kant van sociale veiligheid gegaan; de secure afhandeling van formele klachten. Een officiële klachtenprocedure wordt echter ervaren als een te grote stap voor veel van het sociaal onwenselijke gedrag dat men in de praktijk tegenkomt. Dit is waar de ‘zachte’ kant komt kijken. We moeten op zoek naar manieren om elkaar aan te spreken op ongepast gedrag, iets waar men zich nu onvoldoende vrij toe voelt. Soms is men bang dat het aanklaarten van een onwenselijke situatie zou kunnen resulteren in een formele procedure, waar de betrokkenen lang niet altijd op zitten te wachten. Het loont om duidelijk af te bakenen wanneer wel en wanneer niet de formele procedure relevant is; wanneer iets binnen het ‘zachte’ of ‘harde’ domein valt. Een concrete suggestie voor het verder verbeteren van de zachte kant zou zijn om een ‘huis van de veiligheid’ op te richten; een plek waar ruimte is voor intervisie, open gesprek, kennisdeling en ontwikkeling. Dit zou ook een plek kunnen zijn waar problemen in groepsverband opgepakt kunnen worden, zodat niemand er alleen voor staat. Kijk of een dergelijke plek kan worden opgezet, eventueel aangesloten bij de op te zetten expertisegroep sociale veiligheid die door de taskforce wordt voorgesteld. Een laatste concreet punt betreft het terugkomende gebruik van de ‘heksenjacht’ als een onwenselijke uitkomst van een sterk systeem van sociale veiligheid. Deze term leidt af en geeft personen in een machtspositie het voordeel van de twijfel ten koste van mensen die niet een dergelijke positie innemen. We moeten het gebruik van de term voorkomen.

Vragen? Neem dan contact op met secretaris
Roeland Voorbergen
universiteitsforum-bb@uva.nl